

Instructieblad voor gespreksleiders

Werkblad 2 De Nieuwe Bijbelvertaling, wat maakt het verschil?

Het maken en bespreken van de opdrachten A, B en C met een groep duurt ongeveer 1,5 uur. U kunt er ook voor kiezen één van de opdrachten te doen. Dit werkblad met drie opdrachten is onderverdeeld in zeven stappen. Kijkt u van te voren die stappen goed door. Achter elke stap is de tijd genoemd die dit onderdeel minimaal kost.

1. Lees met elkaar de inleiding. (1 minuut)
2. Lees met elkaar opdracht A en bespreek die, zodat iedereen begrijpt wat de bedoeling is. (5 minuten)
3. Iedereen maakt zelf een vertaling met behulp van de werkvertaling (N.B. zorg ervoor dat men nu nog geen gebruik maakt van deze tekst in *De Nieuwe Bijbelvertaling!*). (15 minuten)
4. Iedereen beantwoordt voor zichzelf de vragen bij opdracht A. (5 minuten)
5. Gezamenlijke bespreking: een paar mensen lezen hun vertaling voor; de vragen worden besproken. (15 minuten)
6. Iedereen vergelijkt zijn/haar vertaling met *De Nieuwe Bijbelvertaling* en beantwoordt de vragen bij opdracht B. (15 minuten)
7. Gezamenlijke bespreking. (15 minuten)
8. Onderdeel C: Iedereen maakt een nieuwe vertaling aan de hand van andere voorwaarden voor de vertaling. (15 minuten)
9. Eén of twee deelnemers lezen hun eenvoudige vertaling voor en iedereen beantwoordt de vraag. (5 minuten)
10. De stelling wordt besproken. (5 minuten)

1. Inleiding

Bij deze werkopdracht maakt u een eigen vertaling van een tekst uit het Nieuwe Testament. Daarna vergelijkt u de door u gemaakte vertaling met *De Nieuwe Bijbelvertaling*. Tenslotte bekijkt u in hoeverre uw vertaling verandert wanneer de voorwaarden veranderen waaraan de vertaling dient te voldoen.

Iedere geslaagde vertaling voldoet aan bepaalde voorwaarden die vooraf zijn afgesproken. Die voorwaarden waaraan een vertaling moet voldoen, kunnen per vertaling verschillen. Zo kan men bijvoorbeeld van te voren afspreken dat de vertaling in hedendaags Nederlands gesteld moet zijn. Of dat de vertaling gemakkelijk voor te lezen moet zijn. Of dat de vertaling geschikt moet zijn voor gebruik in de kerkdienst. De ene voorwaarde kan de andere uitsluiten. Het is bijvoorbeeld erg lastig om een vertaling te maken die heel letterlijk is en tegelijkertijd in eenvoudig Nederlands gesteld is.

De voorwaarden die men kiest waaraan een vertaling moet voldoen, bepalen voor een groot deel het karakter van de bijbelvertaling.

2. Opdracht A

Hieronder vindt u de tekst van 1 Tessalonicenzen 2:1-4 in een werkvertaling. Het is de bedoeling dat u deze werkvertaling omzet in een eigen vertaling van deze tekst. De vertaling die u van deze tekst maakt, moet aan drie voorwaarden voldoen. Die drie voorwaarden zijn als volgt:

- De vertaling moet gesteld zijn in hedendaags Nederlands.
- De vertaling moet goed voor te lezen zijn.
- De vertaling moet klinken als het origineel, dus als een brief met een redenerende stijl.

Extra informatie voor de gespreksleider:

Het is de bedoeling dat iedereen de hier geboden werkvertaling omzet in een eigen vertaling zonder andere hulpmiddelen. Men mag dus geen gebruik maken van *De Nieuwe Bijbelvertaling* of van een andere vertaling. Men moet de tekst van de werkvertaling omzetten en daarbij recht doen aan de drie vooraf genoemde voorwaarden:

- hedendaags Nederlands, dat wil zeggen: niet ouderwets, maar gangbaar, normaal Nederlands, van deze tijd.
- goed voor te lezen, dat wil zeggen: geen lange en ingewikkelde zinnen waarover men gemakkelijk struikelt bij het (voor)lezen
- wat stijl betreft passen bij de soort tekst: de vertaling moet duidelijk laten zien dat het om betoog met argumenten gaat.

	1 Tessalonicenzen 2:1-4
Werkvertaling	¹ Want u weet zelf, broeders, dat onze ontvangst bij u niet voor niets is geweest, ² maar van tevoren geleden hebbende en mishandeld zijnde, zoals u weet, in Filippi, hebben wij de moed gekregen in onze God in veel strijd tot u het evangelie van God te spreken. ³ Want onze oproep komt niet uit dwaling, noch uit onreinheid noch in bedrog, ⁴ maar zoals wij zijn gekeurd door God om het evangelie toevertrouwd te krijgen, zo spreken wij, niet om mensen te behagen, maar God die onze harten keurt.

3. Maak uw eigen vertaling van de bovenstaande tekst.

4. Beantwoord de volgende vragen:

- Welke problemen komt u tegen bij het vertalen van deze tekst?
- Hoe komen de drie voorwaarden terug in de door u gemaakte vertaling?
- Bent u erin geslaagd om aan de drie voorwaarden te voldoen?

5. Gezamenlijke bespreking opdracht A.

Laat enkele mensen de door hen gemaakte vertaling voorlezen en bespreek de bijbehorende vragen.

- Welke problemen komt u tegen bij het vertalen van deze tekst?

De volgende problemen kunnen zich voordoen:

Problemen met tekstbegrip (Wat betekent de tekst?)

Vers 1: wat betekent de dubbele ontkenning (het is 'niet voor niets' geweest)?

Vers 2: Wat betekent: 'moed gekregen *in* onze God', is dat hetzelfde als 'moed gekregen *door* onze God' of iets anders?

Vers 3: Dit vers is als geheel moeilijk te begrijpen

Vers 4: In dit vers staat een vergelijking: 'zoals ... zo', maar welke twee dingen worden hier nu met elkaar vergeleken?

Problemen met formuleren (Hoe breng ik het onder woorden?)

Vers 1-2: Dit bestaat in de werkvertaling (net als in het Grieks) uit één zin. Hoe kun je dit in twee of drie zinnen herformuleren?

Vers 3-4: Dit bestaat in de werkvertaling (net als in het Grieks) uit één zin. Hoe kun je dit in twee of drie zinnen herformuleren?

- Hoe komen de drie voorwaarden terug in de door u gemaakte vertaling?

Voorwaarde: hedendaags Nederlands:

In de werkvertaling staan woorden en zinsdelen die niet voldoen aan de voorwaarde van hedendaags Nederlands:

Vers 2: 'geleden hebbende en mishandeld zijnde', 'in onze God', 'in veel strijd' (in de laatste gevallen zijn de voorzetsels niet volgens het Nederlands)

Vers 3: de constructie 'niet ... noch ... noch' (ouderwets)

Voorwaarde: De vertaling moet goed voor te lezen zijn

Om aan deze voorwaarde te voldoen, moeten de twee zinnen van vers 1-2 en vers 3-4 allebei in minstens twee of drie zinnen zijn geknipt.

Voorwaarde: De vertaling moet klinken als het origineel, dus als een brief met een redenerende stijl.

Wat is er gedaan met de woorden 'Want' (vers 1, vers 3) en 'maar' (vers 2, vers 4)?

Wat is er gedaan met de vergelijking in vers 4. 'zoals ... zo'?

Wat is er gedaan met de elementen 'zoals u weet' en 'u weet zelf' in vers 1 en 2?

- Bent u erin geslaagd om aan de drie voorwaarden te voldoen?

6. Opdracht B

Vergelijk de door u gemaakte vertaling van 1 Tessalonicenzen 2:1-4 met deze tekst in *De Nieuwe Bijbelvertaling*.

	1 Tessalonicenzen 2:1-4
De Nieuwe Bijbelvertaling	¹ U weet zelf, broeders en zusters, dat ons bezoek aan u niet tevergeefs is geweest. ² Ondanks de mishandelingen en beledigingen die wij, zoals u bekend is, in Filippi te verduren hadden, vonden we in vertrouwen op onze God de moed u bekend te maken met zijn evangelie. Daarvoor hebben we ons tot het uiterste ingespannen. ³ Onze oproep berust niet op een dwaling, op oneerlijkheid of bedrog. ⁴ Wij spreken alleen omdat God ons daartoe waardig heeft gekeurd en ons het evangelie heeft toevertrouwd – niet om mensen te behagen, maar God, die de mensen doorgrondt.

- Welke overeenkomsten en verschillen zijn er tussen uw vertaling en *De Nieuwe Bijbelvertaling*?
- Hoe heeft *De Nieuwe Bijbelvertaling* de problemen die u bij het vertalen bent tegengekomen opgelost?

- **Broeders en zusters**

Eén van de vertaalregels van *De Nieuwe Bijbelvertaling* luidt: Wanneer in de brontekst een term wordt gebruikt waarmee zowel mannen als vrouwen bedoeld worden, dan mag er voor dat woord geen Nederlandse term gebruikt worden die een van deze twee categorieën uitsluit. In plaats daarvan moet een oplossing worden gezocht waarmee mannen inclusief vrouwen kunnen worden aangeduid.

In 1 Tessalonicenzen 2:1 is daarom het woord *adelphoi*, 'broeders', inclusief vertaald met 'broeders en zusters'. Dit is namelijk een brief aan de gemeente van Tessalonica, gericht aan alle gemeenteleden, zowel mannen als vrouwen. In het Grieks kan dan het woord *adelphoi* gebruikt worden. In het Nederlands is er geen gelijkwaardig woord dat hetzelfde effect heeft (behalve 'jongens', maar dat is qua taalniveau niet geschikt). Daarom is vertaald met 'broeders en zusters'.

- **ondanks de mishandelingen en beledigingen**

Het woordje 'maar' in de werkvertaling staat hier in samenhang met de ontkenning in 2:1 (de ontvangst is niet voor niets geweest). Het krijgt dus de betekenis van 'integendeel'. Omdat er in 2:2 een nieuwe zin begint, is daar vertaald met 'ondanks'.

- **in Filippi te verduren hadden**

'Van tevoren geleden hebbende' is een expliciete tijdsaanduiding die hoort bij de specifieke kenmerken van de Griekse taal. In het Nederlands is de volgorde van wat Paulus en zijn metgezellen hebben meegemaakt op een andere manier aangegeven: 'In Filippi te verduren hadden', door het gebruik van de verleden tijd wordt duidelijk dat dit zich heeft afgespeeld vóór de ontvangst in Tessalonica.

- **Daarvoor hebben we ons tot het uiterste ingespannen.**

In de werkvertaling staat 'in veel strijd'. Het Grieks kan op twee manieren worden uitgelegd: het kan gaan over 'tegenstand' van buitenaf, maar het kan ook gaan over een innerlijke strijd: een inspanning. De passage van 2:1-6 als geheel geeft aanleiding om het woord als een 'interne' krachtsinspanning te interpreteren: het gaat in het stuk over de moeite die Paulus heeft gedaan om het evangelie te verkondigen. Dat is de reden voor de vertaling in *De Nieuwe Bijbelvertaling* met 'Daarvoor hebben we ons tot het uiterste ingespannen.' De tegenstand in Filippi heeft verder niets te maken met de toestand in Tessalonica.

- **oneerlijkheid**

Het woord 'onreinheid' uit de werkvertaling kan slaan op lichamelijke, rituele of morele onreinheid. Lichamelijk of rituele onreinheid past in deze passage niet, morele onreinheid juist wel. Het gaat hier om 'immoraliteit' in het algemeen.

- **Wij spreken alleen omdat (i.p.v. 'zoals... zo...')**

De vergelijking uit de werkvertaling is niet direct overgenomen in *De Nieuwe Bijbelvertaling*. In plaats van een vergelijking geeft de NBV een uitwerking ervan. De vergelijking is: 'wij spreken zoals wij zijn goedgekeurd door God om dat te doen'. Dat wil zeggen: 'wij spreken alleen omdat God ons waardig heeft gekeurd dat te doen'. Dát is de enige reden, het heeft niks te maken met de goedkeuring van mensen. Door de uitwerking van de vergelijking is de tekst veel beter te begrijpen.

- **die de mensen doorgrondt**

In de werkvertaling staat 'die onze harten keurt'. Met het woord 'hart' wordt hier niet het orgaan van mensen bedoeld. Een letterlijke vertaling is dus niet op zijn plaats. Met het hart wordt het

centrum van de geest en de wil van de mens aangeduid. Dat betekent dat het hier gaat om de mens als geheel, zijn hele persoon.
Het werkwoord 'keuren' (of 'toetsen') is vertaald met 'doorgronden' om de intensiteit ervan goed weer te geven.

c. Kunt u een verklaring bedenken voor de verschillen tussen uw vertaling en *De Nieuwe Bijbelvertaling*?

7. Gezamenlijke bespreking opdracht B.
Bespreek de bijbehorende vragen.

8. Opdracht C

Maak opnieuw een vertaling van 1 Tessalonicenzen 2:1-4. Deze vertaling moet aan andere voorwaarden voldoen dan uw eerste vertaling.

De voorwaarden zijn nu als volgt:

- De vertaling moet gesteld zijn in eenvoudig Nederlands.
- De vertaling moet geschikt zijn om voor te lezen aan kinderen van 6 t/m 9 jaar.

9. Laat één of twee mensen uit de groep hun vertaling voorlezen. Bespreek daarna met elkaar de vraag:

- Was het makkelijk om deze vertaling te maken, of juist niet?

10. Stelling en discussie

De voorwaarden waar een vertaling aan moet voldoen bepalen hoe de vertaling er uiteindelijk uit gaat zien.

Wanneer de voorwaarden waaraan een vertaling moet voldoen veranderen, dan verandert ook de vertaling zelf

Tip

Ook aan De Nieuwe Bijbelvertaling zijn vooraf een aantal voorwaarden gesteld. Uw kunt daar meer over lezen in de brochure *De Nieuwe Bijbelvertaling, wat maakt het verschil?* (met name in de hoofdstukken 2.1, 3.1, en 5)

